

En un doc. ribagorçà d'Areny, d'entre 1029 i 1047: «sine lochoro che non vos ende demandarés» (BABL xvii, 275). En la forma catalana pura *logre* ja en la Cròn. de Jaume I, i Aversó (832.2) i repetidament en StVicentF i en altres autors del S. xv: «que degú no presto a logre» (Serm. II, 218.2); «més corromp l'om ranchor e mala volentat, que no fa la caxa plena de diners de logre» (Quar., 31.146); «lo prom de Judes, / ja vell e sogre, / sa nora, ab logre, / lo penyora: / d'ell s'empenyà / ---», JRoig (Spill, 8642). Aquest mot llatí restà només en roms. *lucru* 'objecte', cast., port. *logro* i oc. ant. *logre* de sentits semblants als del català antic; i el verb castellà derivat *lograr* 'gaudir d'un fruit' (it. *logorare* 'desgastar'), que després [princ. segle xvii] ha pres allí el sentit d'«obtenir»; mot estrany al català, com ho mostra la *l*, no *ll*, encara que sovint usat, com a castellanisme, altrament ben innecessari, puix que això es diu 'aconseguir' (també *assolir*, *obtenir*), i combatut amb èxit pel llenguatge correcte des de principis del nostre segle.

DERIV.: *Llogrer* 'creditor' [princ. S. xv]: «la paràbola, dos deutós a hun logrer: logrer enclou peccat, mas significa aci N. S. Déu, que axí com lo logrer per emprestar vol guany, axí N. S.»; StVicentF (Quar., 247.86; també Serm., 218.15; dicc. cat.-al. de 1502 (§ 2592). *Llogreria* 'guany abusiu': «Jesús en lo temple --- / los billonés, / falsos banquês, / sacerdots vells, / ab certs cordells / començà batre / --- / e derrocà / la vella tenda / de compra e venda / e logreria», JRoig (Spill, 1339). *Llogrejar*.

DUPLICATS SAVIS: *Lucre* [1514]. *Lucrar* [Lacav.], pres del ll. *lucrari* 'fer guanys'; en català només terme del llenguatge legal, en el mateix sentit o el de 'fruit d'un dret lucratiu': «Serra-Bruna posseeix --- el dret de gallors sobre tal empriu, però --- no hi ha memòria de que l'hagin *lucrat* mai», MrnVayreda (Sang Nova₂, i, 44). *Lucratiu* 'que produeix profit' [Llull]: «la sciència de Leys --- més --- sciència *lucratiua* que meritòria ni demostrativa de la divina saviea --- de Teologia» (Blanç., NCl. II, 206.12).

Llogner, V. *llogar* *Lloguet*, V. *lloc* *Lloïsm*, V. *lluïsm* (LLOAR) *Lloïssa*, V. *llosa* *Llollo*, V. *cloc*, *cloca* (LLOCA)

LLOM, 'part lateral del tronc de l'home i dels quadrúpedes, de la cintura en avall', del ll. LŪMBU: id. □ 1.ª doc.: 1460.

«Ta carn refrena, / si guerra t mena / libidinosa / --- / ta carn castiga, / com enemiga: / porta 'n lo lom / plancha de plom, / cercòl bé stret / de ferro fret / en los ronyons», JRoig (Spill, 10143); «PARTS DEL COS --- abdomen; los *llocs* o ronyons: lumbus; les nalgues o anques ---», OPou (TbPu., 250); «*lom* del animal: lumbus; *lom del libre*, lo mig: umbilicus; *lom* o pórcia o saiol: porca», Busa-N. 1507 (D-III-3).

S'ha emprat més o menys en tots els temps i regions. AMAlcover observant que en el Princ. no s'emprava en casos en què ho fan a Mall., féu una petita enquesta, i li contestaren: en el Maresme, que es diu dels

animals, però poc o gens de les persones (Pineda, BDLC ix, 340), al Baix Emp. que només es diu del porc (Llofriu, ib. ix, 340), però en cat. occid. amb ús més ampli i vivaç (StaCQ., Alcarràs, Massalcoreig, id. ix, 338, 288) i s'ho aplica també la gent: *me fan mal los llocs*; pall. *patí dez llocs* (pron. *žums* a Cardós, EntreDL II, 57); en realitat aqueixa diferència no manca de fonament, però és només relativa, car també hi ha, en català central, encara que sigui menys popular, qui ho diu de la gent; sens dubte a les regions de Migjorn se li observen aplicacions fraseològiques més àmplies: *portar la càrrega a lloc* de les bèsties se sent, per exemple, a CastdPna. (1961), però no en cat. central.

DERIV.: Un derivat de formació ja llatina li féu antigament important concurrència: LŪMBŪLUS diminutiu de formació molt antiga, va donar oc. ant. *lombe*, no rarament dissimilat en *nomble* o *lombe* «reins; longes» i diverses formes franceses i italianes, antigues o dialectals (REW, 5159); en català trobem *lombe* en un doc. reial de 1268 (AlcM); i, com a cas de rim únic (també *lombe*), en JMarc (Dicc. de Rims, a. 1372): «en los lombes del hom seu la luxúria», trad. «in lumbis eius», Eiximenis (§ 64, f° 48v1, bis; *loms* I, tots dos cops); «a y molts cavalls qui són afollats dels ronyons, e açò lo <s> esdevé per ço com són suats ---; e, puis, per lo loc suat entre-li lo vent per los lombes, e en los ossos, dintre» en la Manescalia del P. Batllori (AORBB v, 211, i de nou a la p. 212).

Propi del cast. oriental és l'ús de *lomillo* en lloc del cast. comú *solomillo* (a Sogorb, Torres Fornés; a Múrcia, des de Polo de Medina, † 1650), que una mica adaptat com *llomillo* (*lumilu*) 'bistec de porc' era un castellanisme no recent a Bna. a princ. del nostre segle ni gaire fàcil de desarrelar, per més que no hi ha dificultat a reemplaçar-lo per *llom de porc* («*llom de porc* amb mongetes», DFa.); ja el porta OPou («llonganiça --- sobressades --- *llomillos*: lumbulinum; salsichon de Italia ---»), en cat. occid. es troba *llomello*: «que lo *llomello* se haja a vendre a lliures --- sots pena de 50 sous y lo *llomello* perdut», tort., a. 1597 (Vergés Paulí, Espurnes v, 108) a València *rellomello* (J. G. M. 1960), i a la Vall de Boí en diuen *llomell* (Boí, 1971).

Aplicat a la toponímia és, sobretot, el femení *lloma*, que és d'ús general i fonament arrelat de cap a cap del P. Val., però estrany als altres dialectes de la llengua; si bé ja el registrava Ll. d'Aversó (c. 1390): «*lloma*, per prat lonc de Muntanya» (262.12); i en docs. valencians ja el trobo en docs. de dates a penes més tardanes: «en lo mig del dit àlveo y rambla, y à tanta arena morta, que parex una *lloma* de muntanya», doc. de 1591 (ACCV VIII, 43); «ab la *lloma* de Bernat» en un doc. municipal del Maestrat any 1594 (que lleigeixo a Casa la Vila de Xodos, 1961). És sabut que se'n serveixen tots els valencians (cites de Teo. Llorente i Enr. Valor en AlcM); «a les estrepes del conjunt de *lomes* que 'n diuen *Els Cabeços* es troba --- la dita *Llomet* de Figueles, e terme de Benaguacil» (Hidalgo-Gadea i Gómez-Senent, ACCV VIII, 57),